

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 206/2018 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 70/2016 vp Saara-Sofia Sirén kok ym. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta
- Lakialoite LA 29/2017 vp Hanna Sarkkinen vas ym. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta
- Lakialoite LA 51/2018 vp Heli Järvinen vihr Lakialoite laiksi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta
- Lakialoite LA 57/2018 vp Peter Östman kd ym. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta
- Toimenpidealoite TPA 34/2018 vp Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym. Toimenpidealoite 50 euron tasokorotuksesta työmarkkinatukeen, työttömän peruspäivärahaan sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahaan

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Annika Juurikko, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Anu Kangasjärvi, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Eva Ojala, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Kauko Kivimäki, Kansaneläkelaitos
- lakimies Marja-Leena Seppälä, Kansaneläkelaitos
- lakimies Eeva Vartio, Kansaneläkelaitos
- erityisasiantuntija Anna Järvinen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Tuuli Glantz, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija Riitta Työläjä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia, takuueläkkeestä annettua lakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia, määräaikaista työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämisestä annettua lakia sekä yleisestä asumistuesta annettua lakia. Esityksellä toteutettaisiin julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2019—2022 päätetyt parannukset eri tulonsiirtoihin ja lisätään vanhempainpäivärahan saajien yhdenvertaisuutta.

Takuueläkkeen määrää korotettaisiin. Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotettaisiin vuoden 2019 alusta siten, että se säilyisi takuueläkkeen tasoisena. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen minimiansaintaraja korotettaisiin takuueläkkeen suuruiseksi.

Myös sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäismääräisiä päivärahoja korotettaisiin. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen viittaussäännökseen perustuen korotus koskisi myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Lisäksi ehdotetaan luovuttavaksi vähimmäismääräisen päivärahan 55 päivän odotusajasta. Myös työpaikkakasvoja koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutoksia.

Sairausvakuutuslain mukaisiin vanhempainpäivärahoihin esitetään muutoksia lapsiperheiden aseman parantamiseksi. Adoptiovanhemman vanhempainrahakautta pidennettäisiin. Lisäksi ehdotetaan, että kaikilla lapsen oman perheensä ulkopuolelta adoptoivilla olisi oikeus vanhempainrahaan. Isyysraha myönnettäisiin jatkossa monikkoperheiden isille pidennettynä. Lapsesta yksin huolehtivalle äidille tulisi oikeus vanhempainpäivärahakauden pidennykseen. Lisäksi laissa täsmennettäisiin, ettei kunnallisen luottamustoimen hoitamista pidettäisi vanhempainpäivärahan maksamiseen vaikuttavana ansiotyönä.

Sairausvakuutuslain mukaisten lääkekorvausten vuosiomavastuuosuutta alennettaisiin. Vuoden 2011 maaliskuun alusta voimassa ollutta väliaikaista lakimuutosta sairaanhoitokorvauksen maksamisesta julkisissa tiloissa annetusta yksityisestä terveydenhuollon palvelusta jatkettaisiin vuoden 2022 loppuun asti. Lisäksi määräaikaisena voimassa olevien sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskevien säännösten voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2021 loppuun.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi teknisluonteisia muutoksia ja korjauksia eri etuuslakeihin.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahoja koskevat muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019. Sairaanhoidonkorvauksen maksamista julkisiin tiloihin koskeva säännös olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2022. Laki sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2021.

Eduskunta-aloitteet

LA 70/2016 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan, että sairausvakuutuslain mukaisten vanhempainpäivärahojen määrän arvioinnissa ei jatkossa huomioitaisi kunnallisista luottamustoimista saatavia palkkioita.

LA 29/2017 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan, että sairausvakuutuslain mukaisten vanhempainpäivärahojen määrän arvioinnissa ei jatkossa huomioitaisi kunnallisista ja tulevista maakunnallisista luottamustoimista saatavia palkkioita.

LA 51/2018 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan, että täysimääräinen takuueläke nostetaan 833,42 euroon kuukaudessa.

LA 57/2018 vp. Lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 206/2018 vp. Aloitteessa ehdotetaan, että täysimääräinen takuueläke nostetaan 814,52 euroon kuukaudessa.

TPA 36/2018 vp. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työmarkkinatuen, työttömän peruspäivärahan sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahan nostamiseksi 50 eurolla kuukaudessa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan useisiin eri etuuslakeihin muutoksia, joilla pyritään vähentämään eriarvoisuutta ja lisäämään sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Toimet sisältyvät Juha Sipilän hallituksen julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2019—2020, jonka mukaan työllisyyden kasvu ja talouden elpyminen mahdollistavat eri tulonsiirtoihin tehtävät parannukset eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Valiokunta pitää ehdotettuja parannuksia ensisijaisiin etuuksiin tarpeellisina pienituloisten toimeentulon parantamiseksi ja viimesijaisen toimeentulotuen tarpeen vähentämiseksi. Sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta on tarkoituksenmukaista siirtää painopistettä toimeentulotuesta ensisijaisiin etuuksiin.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Takuueläkkeen ja kuntoutusrahan korotus sekä työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen

Valiokunta pitää myönteisenä, että kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten toimeentuloa parannetaan ensi vuonna nostamalla takuueläkettä. Takuueläkkeen taso oli 746,57 euroa vuonna 2015, ja tällä eduskuntakaudella tehtävän kolmannen tasokorotuksen jälkeen takuueläke nousee vuoden 2019 alusta 784,52 euroon kuukaudessa. Takuueläkkeeseen ehdotettu 9,25 euron korotus hyödyttää kaikkiaan noin sataatuhatta eläkkeensaajaa. Takuueläkkeen korotus parantaa kaikista heikoimmassa asemassa olevien eläkeläisten asemaa. Lisäksi korotus parantaa vaikeaan työmarkkina-asemaan joutuneiden ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien asemaa, koska eläketukilain mukaisen eläketuen määrä on sidottu takuueläkkeen määrään.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämäänjättämisen minimiansaintarajan korotus esityksen mukaisesti takuueläkkeen tasolle mahdollistaisi jonkin verran nykyistä suuremman lisäansion työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla. Valiokunta pitää myönteisenä, että erisuuruisten rajojen aiheuttama kannustinloukku poistuu muutoksen myötä. Muutos lisää työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen ennakoitavuutta ja kannustaa työntekoon jäljellä olevalla työkyvyllä.

Ehdotettu nuorten kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän nostaminen takuueläkettä vastaavasti on valiokunnan näkemyksen mukaan tarpeellista, koska näin voidaan parantaa nuorten ja nuorten aikuisten hakeutumista ja osallistumista työelämään tähtääviin aktiivisiin toimenpiteisiin eläkkeelle hakeutumisen sijaan. Ilman korotusta kuntoutusrahan alempi taso muodostaisi kannustinloukun, joka voisi lisätä osatyökykyisten nuorten riskiä syrjäytyä työelämästä.

Sairausvakuutuslain mukaisten vähimmäismäärien päivärahojen muutokset

Hallituksen esityksessä sairausvakuutuslain mukaisiin vähimmäispäivärahoihin ehdotetaan korotusta työmarkkinatuen tasolle. Vähimmäismääräinen päiväraha nousee 696,50 euroon kuukaudessa. Korotus koskee myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Vähimmäismäärien päivärahojen korotus lisää valtion menoja yhteensä 18,9 miljoonalla eurolla.

Kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksin jäädyttämistä koskevan hallituksen esityksen (HE 160/2018 vp) mukaan ensisijaisiin etuuksiin ei tehdä indeksitarkistusta ensi vuonna, mutta toimeentulotuen perusosaa nostetaan normaalin indeksikorotuksen mukaisesti. Valiokunta pitää päivärahojen vähimmäismäärien korottamista asianmukaisena perusturvan ja viimesijaisen toimeentuloturvan välisen suhteen kannalta. Korotus työmarkkinatuen tasolle tasaa myös eri etuusjärjestelmien piirissä olevien tuensaajien välisiä eroja ja yhtenäistää etuusjärjestelmää.

Esityksessä ehdotetaan myös luovuttavaksi vähimmäismääräisen sairauspäivärahan nykyisestä 55 päivän odotusajasta. Valiokunta pitää odotusajasta luopumista perusteltuna, koska se parantaa sairauden aikaista perustoimeentuloturvaa, yhtenäistää etuusjärjestelmää ja vähentää tarvetta turvautua toimeentulotukeen odotusajan vuoksi.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Vanhempainpäivärahoja koskevat muutokset

Esitys sisältää vanhempainpäivärahoihin useita muutoksia, joilla pyritään parantamaan erilaisten perheiden asemaa ja lisäämään perheiden välistä yhdenvertaisuutta. Valiokunta pitää ehdotettuja vanhempainpäivärahojen muutoksia tarpeellisina erilaisten perheiden ja lasten yhdenvertaisuuden lisäämiseksi ja vanhempainpäivärahajärjestelmän ajantasaistamiseksi vastaamaan erilaisten perheiden tarpeita. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että laajemman perhevapaajärjestelmän uudistusta jatketaan.

Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen nostaminen työmarkkinatuen tasolle koskee myös vähimmäismääräisiä vanhempainpäivärahoja ja erityishoitorahaa, mikä parantaa pienituloisten lapsiperheiden asemaa ja vähentää toimeentulotuen tarvetta.

Äitiysrahan maksaminen myös silloin, kun raskaus on keskeytetty 154 raskauspäivän jälkeen, tukee myöhäisen keskeytyksen kokeneiden äitien fyysisistä ja henkistä toipumista synnytyksestä ja lapsen menetyksestä tilanteissa, joissa raskauden jatkuminen olisi vaarantanut äidin hengen tai terveyden taikka sikiöllä on raskauden myöhäisessä vaiheessa todettu sairaus tai vamma.

Yhden vanhemman perheiden, monikkoperheiden ja adoptioperheiden vanhempainpäivärahoja koskevat muutokset koskevat pientä joukkoa, mutta ovat tärkeitä perheiden ja lasten yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Yhden vanhemman perheessä elävän lapsen vanhemman vanhempainrahakauden pidennys mahdollistaa yhden vanhemman perheelle yhtä pitkän vanhempainpäivärahakauden kuin kahden vanhemman perheessä. Adoptioperheiden vanhempainpäivärahoja koskevat muutokset saattavat adoptioperheet yhdenvertaisempaan asemaan biologisten vanhempien perheiden kanssa ja tukevat adoptiolapsen sopeutumista. Monikkoperheiden vanhempainpäivärahakausien pidennykset puolestaan tuovat joustavuutta yhtä useamman lapsen saaneen tai adoptoineen perheen tilanteeseen.

Vanhempainpäivärahan maksaminen täysimääräisenä niiltä päiviltä, jona vakuutettu osallistuu kunnallisen luottamustoiminnan hoitamiseen, kannustaa poliittiseen osallistumiseen ja luottamustehtävien hoitamiseen vanhempainpäivärahakauden aikana. Valiokunta pitää muutosta perusteltuna yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien edistämisen ja kunnallisten luottamustehtävien luonteen kannalta.

Lääkekustannusten vuotuisen omavastuun alentaminen

Esityksessä ehdotetaan alennettavaksi lääkkeiden vuotuista omavastuuta 572 euroon eli 33,13 eurolla nykyisestä tasosta. Valiokunta pitää lääkkeiden vuotuisen omavastuun alentamista tärkeänä paljon ja kalliita lääkkeitä käyttävien aseman helpottamiseksi. Muutos hyödyttäisi reilua 250 000 henkilöä, joista puolella vuotuinen omavastuu pienenesi vähintään 30 eurolla. Suurimmalla osalla omavastuun alentamisesta hyötävistä on lääkekorvausoikeus jonkin vaikean ja pitkäaikaisen sairauden tai kalliin lääkehoidon perusteella. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kansainvälisesti vertailtuna vakuutettujen maksuosuus lääkekustannuksista on Suomessa keskimääräistä korkeampi. Lääkekorvausjärjestelmän kehittämisen tavoitteena tulee edelleen olla, ettei lääkkeen korkea hinta estä potilasta hankkimasta tarpeellista lääkehoitoa.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Lääkkeiden vuotuisen omavastuun osalta valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä täsmennettäväksi niin, että omavastuun rajaa koskeva rahamäärä vastaa vuodelle 2014 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa tarkoitettua pistelukua.

Muut sairausvakuutuslain muutokset

Valiokunta pitää nykyisen soveltamiskäytännön selkeyttämiseksi tarpeellisina esitykseen sisältyviä muutoksia koskien päivärahan maksamista työnantajalle niin, että säännös soveltuu myös tilanteeseen, jossa vakuutettu keskeyttää luottamustoimen hoitamisen tilapäisesti sairauden, raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi ja saa poissaoloajalta palkkiota.

Valiokunta pitää perusteltuina esityksessä ehdotettuja muutoksia Kansaneläkelaitoksen välttämättömien tietojen luovutuksesta työpaikkakassoille sekä päivärahan maksamisen keskittämistä työpaikkakassoilta Kansaneläkelaitokselle. Päivärahan maksamisen keskittäminen Kansaneläkelaitokselle yksinkertaistaa maksumenettelyä ja vähentää erillisten tietojärjestelmien tarvetta. Muutos mahdollistaa myös etuuksien käsittelyn yksinkertaistamisen ja siten hakemusten käsittelyaikojen lyhentämisen.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena julkisissa tiloissa toimivan yksityisen terveydenhuollon kustannuksista maksettavia sairaanhoitokorvauksia koskevan sääntelyn jatkamista määräaikaisena. Valiokunta kuitenkin toteaa, että julkisissa tiloissa toimivan yksityisen terveydenhuollon kustannuksista maksettavien korvausten määrä on vähäinen eikä julkisissa tiloissa toimivien yksityisten toimijoiden määrä ole korvausten maksamisen mahdollistavan määräaikaisen sääntelyn aikana juurikaan lisääntynyt.

Myös sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa koskevaa määräaikaista sääntelyä ehdotetaan jatkettavaksi. Voimassaolon jatkaminen on valiokunnan näkemyksen mukaan tärkeää, jotta asiakkaille voidaan turvata toimivat ja asianmukaiset taksimatkat myös tilanteissa, joissa jokin nykyisin toimiva tilausvälityskeskus lopettaisi toimintansa. Enimmäishintasääntelyn voimassaolon jatkaminen määräaikaisesti turvaa korvausten jatkuvuutta ja matkakorvausmenoihin varattujen varojen riittävyttä.

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on hyväksynyt esityksen mukaisena sairausvakuutuslain 11 luvun 8 §:n muutoksen, joka mahdollistaa vanhempainpäivärahan maksamisen myös kunnallisen luottamustehtävän ajalta. Näin lakialoitteissa ehdotettu sääntelytarve on poistunut ja lakialoitteet LA 70/2016 vp ja LA 29/2017 vp ehdotetaan hylättäviksi.

Valiokunta on hyväksynyt takuueläkkeen korotuksen niin, että takuueläkkeen määrä olisi takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n perusteella 631,69 euroa kuukaudessa eli indeksillä tarkistettuna 784,52 euroa kuukaudessa vuonna 2019. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoitteet LA 51/2018 vp ja LA 57/2018 vp on hylättävä.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Valiokunta on hyväksynyt vähimmäispäivärahojen korotukset hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten mukaisina. Valiokunnan kannasta seuraa, että toimenpidealoite TPA 34/2018 vp on hylättävä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 206/2018 vp sisältyvät 2.—7. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 206/2018 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 70/2016 vp, LA 29/2017 vp, LA 51/2018 vp ja LA 57/2018 vp sisältyvät lakiehdotukset.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 34/2018 vp.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 8 luvun 7 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 532/2009,

muutetaan 2 luvun 3 § väliaikaisesti, 5 luvun 8 §:n 1 momentti, 9 luvun 2 §, 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 ja 11 §, 12 §:n 1 momentti ja 14 §:n 1 momentti, 11 luvun 7, 8 ja 12 §, 15 luvun 20 §:n 1 momentti, 16 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 1 momentti sekä 19 luvun 10 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 momentin 6 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 3 § osaksi laissa 1203/2013, 5 luvun 8 §:n 1 momentti 1656/2015, 9 luvun 7 § laeissa 903/2012 ja 6/2017 sekä 11 § laissa 6/2017, 9 luvun 12 §:n 1 momentti, 11 luvun 8 § ja 19 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 678/2014, 9 luvun 14 §:n 1 momentti osaksi laeissa 903/2012 ja 678/2014, 11 luvun 7 § laissa 1135/2017, 11 luvun 12 § laissa 532/

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

2009, 15 luvun 20 §:n 1 momentti laissa 459/2006 ja 19 luvun 10 § 1 momentti laissa 943/2016, sekä

lisätään 7 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 994/2008, 532/2009, 655/2010 ja 972/2013, uusi 5 momentti, 9 luvun 10 §:ään sellaisena kuin se on osaksi laeissa 678/2014 ja 6/2017, uusi 5 momentti, ja 19 luvun 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 890/2006, 1203/2007, 437/2010, 1203/2013, 678/2014 ja 252/2015, uusi 7-kohta, seuraavasti:

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §

Korvattavuutta koskevat rajoitukset

Tämän lain nojalla ei korvata:

1) kunnallisista terveystalveista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) nojalla perittyjä maksuja;

2) kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla järjestämien sairaanhoidon kustannuksia;

3) kunnallisen sairaanhoidon yhteydessä avovastaanotolla annetusta lääkehoidosta aiheutuneita kustannuksia;

4) sairaanhoidon kustannuksia ajalta, jonka vakuutettu on julkisessa laitoshoidossa tai sitä vastaavassa hoidossa;

5) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset korvataan vankeuslain (767/2005) 10 luvun 7 §:n perusteella;

6) sairaanhoitoon liittyvien tai vakuutetun muutoin tarvitsemien hoitotarvikkeiden, apuvälineiden ja proteesien hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia;

7) yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittyjä hoitopäivä-, poliklinikka- ja toimistomaksuja sekä muita vastaavia maksuja;

8) lääkärin antaman psykoterapian kustannuksia, jos kustannukset korvataan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 11 a tai 12 §:n perusteella;

9) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset ovat syntyneet hoidosta, joka ei kuulu terveydenhuoltolain (1326/2010) 7 a §:ssä tarkoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan.

Edellä 1 momentin 4 ja 5 kohdassa sairaanhoidon kustannuksilla tarkoitetaan myös lääkkeistä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palveluiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle vuokraussopimuksen tehneen palvelun antajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoja koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa.

Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna yksityisenä terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta ei kuitenkaan edellytetä, jos yhtiöittäminen on tehty kuntalain (410/2015) 126 §:n 1 momentissa säädetyn yhtiöittämisvelvollisuuden täyttämiseksi.

5 luku

Lääkekorvaukset

8 §

Vuosiomavastuu ja oikeus lisäkorvaukseen

Jos saman kalenterivuoden aikana alkuomavastuun ja vakuutetulle tämän luvun mukaan korvatuista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista sekä perusvoiteista korvaamatta jääneiden korvauksen perusteena olevien kustannusten yhteismäärä ylittää 576,60 euroa (*vuosiomavastuu*), vakuutetulla on oikeus ylittävältä määrältä lisäkorvaukseen. Lisäkorvaus on 100 prosenttia 2,50 euron lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta.

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työntajan oikeus päivärahaetuuteen

Mitä edellä on säädetty työnantajasta ja työsuhteesta, sovelletaan myös silloin, kun vakuutetulla on oikeus keskeyttää luottamustoimensa hoitaminen työkyvyttömyyden, raskauden tai synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi ja saada tältä ajalta luottamustoimen palkkiota.

9 luku

Vanhempainpäivärahat

2 §

Äitiysraha

Vakuutetulla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää, on oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

3 §

Äitiysrahakausi

Äitiysrahan maksaminen varhennettuna 31—50 arkipäivältä ennen laskettua synnytysaikaa edellyttää, ettei vakuutettu ole tuona aikana ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa tehtävää työtä. Ansiotyössä olemisena ei pidetä vanhemman toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä lukuun ottamatta mainitun lain 80 tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

6 §

Isyysraha

Isyysrahaan on oikeus lapsen isällä, joka osallistuu vanhempainpäivärahaan oikeuttavan lapsen hoitoon eikä ole tänä aikana ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Isyysrahaan on kuitenkin oikeus opiskelijalla, jos hänen voidaan katsoa opintotukilain mukaisen opintorahan saamisesta huolimatta osallistuvan lapsensa hoitoon. Ansiotyössä olemisena ei pidetä vakuutetun toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä lukuun ottamatta mainitun lain 80 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

7 §

Isyysrahakausi

Isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä, kuitenkin siten, että äitiys- ja vanhempainrahakaudella isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Äitiys- ja vanhempainrahakaudella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään neljään jaksoon. Äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon. Oikeus isyysrahaan jatkuu, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Jos samalla kertaa syntyy tai adoptoidaan yhtä useampi lapsi, pidennetään isyysrahakautta 18 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti. Isyysrahaa maksetaan kuitenkin yhteensä enintään 105 arkipäivältä. Tässä momentissa tarkoitettut isyysrahapäivät voi käyttää äitiys- ja vanhempainrahakaudella ottaen kuitenkin huomioon mitä 1 momentissa on säädetty isyysrahajaksojen määrästä.

Isyysrahaa maksetaan uuden lapsen syntymään tai adoptioon perustuvalla äitiys- ja vanhempainrahakaudella aikaisemman tai aikaisempien lasten perusteella enintään 24 arkipäivältä. Tällöin aikaisemman lapsen tai aikaisempien lasten syntymään tai adoptioon perustuvat isyysrahapäivät on pidettävä yhdessä jaksossa.

Jos lapsen äidille on maksettu vanhempainrahaa 10 §:n 5 momentin perusteella, on isyysrahaan oikeus vain siltä osin kuin 10 §:n 5 momentin mukaisia vanhempainrahapäiviä on jäljellä. Kuitenkin, jos vakuutettu on tullut oikeutetuksi isyysrahaan isyyden vahvistamisen tai adoption

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

perusteella sen jälkeen, kun äidille on jo maksettu vanhempainrahaa 10 §:n 5 momentin perusteella, on vakuutetulla oikeus isyysrahopäiviin tämän pykälän mukaisesti.

10 §

Vanhempainrahakausi

Äidin vanhempainrahakautta pidennetään hakemuksesta 54 arkipäivällä, jos 1—3 momentissa säädetyn vanhempainrahakauden päättyessä ei ole 1 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua vakuutettua, johon sovelletaan isyysrahaa koskevia säännöksiä. Kuitenkin jos isyysrahaan oikeutetulle vakuutetulle on jo maksettu isyysrahaa, on äidillä oikeus tässä momentissa tarkoitettuihin vanhempainrahopäiviin vain siltä osin kuin isyysrahopäiviä olisi jäljellä. Äidin oikeus tässä momentissa tarkoitettuihin vanhempainrahopäiviin päättyy, jos 1 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu vakuutettu tulee oikeutetuksi isyysrahopäiviin. Jos samalla kertaa syntyy tai adoptoidaan yhtä useampi lapsi, pidennetään äidin vanhempainrahakautta vastaavasti siten kuin 7 §:n 2 momentissa säädetään isyysrahakauden pidentämisestä.

11 §

Adoptiovanhemman vanhempain- ja isyysraha

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa lapsen adoptiotarkoituksessa. Adoptiovanhemman vanhempainrahaan on oikeus sopimuksen mukaan joko adoptiovanhemmalla tai vakuutetulla, joka on avioliitossa adoptiovanhemman kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään. Oikeutta adoptiovanhemman vanhempainrahaan ei kuitenkaan ole vakuutetulla, joka on ottanut lapsen adoptiolapsekseen ja on avioliitossa adoptiolapsen vanhemman tai adoptiovanhemman kanssa.

Adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutetulla adoptioisällä on oikeus isyysrahaan siten kuin 6 ja 7 §:ssä säädetään.

Jos kaksi adoptiovanhemman vanhempainrahaan oikeutettua adoptioisää tai adoptioäitiä ovat yhdessä ottaneet lapsen adoptiolapsekseen, oikeus isyysrahaan on 2 momentista poiketen toisella adoptiovanhemmista vanhempien sopimuksen mukaan. Jos kaksi adoptioisää tai kaksi adoptioäitiä eivät enää ole avioliitossa tai asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään, oikeus adoptiovanhemman vanhempainrahaan on sillä adoptiovanhemmalla, joka vastaa lapsen hoidosta. Mitä 6 ja 7 §:ssä sekä 11 luvun 9 §:ssä säädetään isästä, sovelletaan myös isyysrahaan oikeutettuun adoptioäitiin.

Adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptiovanhempi esittää lapsen hoitoon ottamisesta adoptiolaisissa (22/2012) tarkoitetun adoptio-neuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun antajan todistuksen. Jos lapsi adoptoidaan vieraasta valtiosta Suomeen ilman palvelunantajaa, adoptiovanhemman vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan edellytyksenä on, että hakijalle on myönnetty adoptiolupa adoptiolain 42 §:n mukaisesti ja hakija esittää selvityksen lapsen adoptiosta ja hoitoon ottamisesta.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

12 §

Adoptiovanhemman vanhempainrahakausi

Adoptiolapsen hoidon johdosta adoptiovanhemmalle tai hänen aviopuolisolleen maksetaan vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa enintään 233 arkipäivältä lapsen hoitoon ottamisesta lukien. Vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään, jos samalla kertaa on otettu hoidettavaksi useampia adoptiolapsia. Adoptioäidin vanhempainrahakautta pidennetään siten kuin 10 §:n 5 momentissa säädetään, jos tässä momentissa säädetyn vanhempainrahakauden päättyessä ei ole 1 §:n 2 momentissa, 6 §:n 2 momentissa tai 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua vakuutettua, johon sovelletaan isyysrahaa koskevia säännöksiä.

14 §

Lapsen kuoleman tai lapsen adoptiolapseksi luovuttamisen vaikutus vanhempainpäivärahaan

Jos lapsi syntyy kuolleena taikka jos lapsi tai adoptiolapsi kuolee:

- 1) äitiysraha maksetaan äitiysrahakauden loppuun;
 - 2) vanhempainraha ja osittainen vanhempainraha maksetaan 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin vanhempainrahakauden loppuun saakka;
 - 3) vanhempainraha maksetaan pidennetyn vanhempainrahakauden loppuun, jos samalla kertaa syntyneistä lapsista elää vanhempainrahakauden alkaessa vähintään kaksi.
 - 4) isyysraha maksetaan 18 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin isyysrahakauden tai sen jakson loppuun; 7 §:n 2 momentin mukaista isyysrahan pidennystä maksetaan vain eloonjääneistä lapsista, jos yksi tai useampi samalla kertaa syntyneistä lapsista kuolee.
-

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

7 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 25,88 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

8 §

Ansiotyössä ja omassa työssä olon vaikutus vanhempainpäivärahan määrään

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismäärän suuruisena, jos äiti on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä tai opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Vastaavasti menettelyyn isälle maksettavan vanhempainrahan osalta. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta osittaiseen vanhempainrahaan. Ansiotyössä olemisena ei pidetä vanhemman toimimista kuntalain 69 §:ssä tarkoitettuna luottamushenkilönä lukuun ottamatta mainitun lain 80 §:ssä tarkoitettuja päätoimisia ja osa-aikaisia luottamushenkilöitä.

12 §

Osasairauspäivärahan määrä

Sen estämättä, mitä tämän luvun 1—7 §:ssä säädetään, osasairauspäivärahan määrä on aina puolet sitä välittömästi edeltävän sairauspäivärahan määrästä tai puolet sen sairauspäivärahan määrästä, johon vakuutetulla olisi ollut oikeus osasairauspäiväraha-oikeuden alkaessa. Sairauspäivärahan määrässä ei kuitenkaan oteta huomioon 12 luvussa tarkoitettuja sairauspäivärahaan nähden ensisijaisia etuuksia. Osasairauspäivärahan määrä on aina vähintään puolet tämän luvun 7 §:ssä tarkoitettua vähimmäismääräisen sairauspäivärahan määrästä.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säädökset

20 §

Ilmoitukset olosuhteiden muutoksista

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta Kansaneläkelaitokselle. Tällainen olosuhteiden muutos on kyseessä, jos:

- 1) vakuutettu ryhtyy päivärahaetuuskaudella ansiotyöhön tai omaan työhön;
- 2) äitiysraha halutaan maksettavan isälle vanhempainrahana 9 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tai äidin kuoleman vuoksi;
- 3) oikeus tämän lain mukaisen etuuden saamisen estävään tai etuutta vähentävään muun lain perusteella maksettavaan etuuteen alkaa;
- 4) vakuutettu alkaa saada korvausta tämän lain mukaisista korvattavista kustannuksista muun lain perusteella;
- 5) vakuutetun oikeus päivärahaan päättyy tämän lain 8 luvun 5 §:ssä tai 9 luvun 15 §:ssä tarkoitettuna rajoituksen vuoksi;
- 6) vakuutettu muuttaa pois Suomesta;

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

7) yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vakuutus lakkaa olemasta voimassa tai vakuutetun työtulon määrä muuttuu palkanmaksukaudella;

8) vakuutetun osa-aikatyötä koskeva sopimus päättyy kesken osasairauspäivärahakauden; sekä

9) olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan tapahtuu muu 1—8 kohtaa vastaava muutos.

16 luku

Työpaikkakassat

1 §

Työpaikkakassa

Tässä laissa työpaikkakassalla tarkoitetaan vakuutuskassalain (1164/1992) mukaista vakuutuskassaa, jonka toimintapiiriin kuuluvat saman työnantajan palveluksessa olevat työntekijät ja jonka toimintapiiriin lisäksi voivat kuulua lisäetuuksien saajina saman työnantajan palveluksesta eläkkeelle siirtyneet työntekijät. Työpaikkakassalla on oikeus toimia tässä laissa säädettyjen korvausten ja etuuksien antajana jäsenilleen tai heille ja heidän perheenjäsenilleen lukuun ottamatta 14 luvussa säädettyä vuosilomakustannuskorvausta ja korvausta vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista. Kansaneläkelaitos maksaa sairausvakuutusrahaston varoista työpaikkakassan myöntämät tämän lain mukaiset päivärahaetuudet. Työpaikkakassasta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa tai Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa (731/2001) säädetään Kansaneläkelaitoksesta. Muutoin siitä on voimassa vakuutuskassalaki.

2 §

Työpaikkakassojen toiminnan rahoitus

Kansaneläkelaitoksen on suoritettava sairausvakuutusrahaston varoista työpaikkakassan käytettäväksi ennakkoina määrä, jonka kassan arvioidaan tarvitsevan tämän lain mukaisten korvausten suorittamiseen lisättynä sillä hallintokulujen määrällä, mitä Kansaneläkelaitokselle arvioidaan vastaavasti näitä kuluja aiheutuvan. Työpaikkakassan on vuosittain tehtävä etuuksien maksamista varten käytettäväkseen Kansaneläkelaitokselta saamistaan varoista tilitys siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

19 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

5 §

Tietojen luovuttaminen eräissä tapauksissa

Kansaneläkelaitoksella on oikeus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä:

6) julkisia terveyspalveluja antaville yksiköille rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 §:ssä tarkoitettujen kustannusten korvaamiseksi tiedot henkilön kuulumisesta toisen valtion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin;

7) 16 luvussa tarkoitettulle työpaikkakassalle työpaikkakassan jäsenen nimi ja henkilötunnus sekä tämän lain mukaisen etuuden tai lisäetuuden antamista varten välttämättömät tiedot. Jos työpaikkakassa antaa mainittuja etuuksia myös jäsenen perheenjäsenelle, on Kansaneläkelaitoksella oikeus antaa myös mainitun perheenjäsenen edellä mainitut tiedot työpaikkakassalle.

10 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus mainitussa momentissa säädetyin edellytyksin avata tekninen käyttöyhteys henkilörekisteriensä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on oikeus antaa tämän luvun 5 §:n 1 momentin 2—5 ja 7 kohdan, 2 momentin tai 6 §:n perusteella mainituissa pykälissä tarkoitetuille tiedon saajille.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tämän lain 9 luvun 7 §, 10 §:n 5 momentti, 11 §, 12 §:n 1 momentti ja 14 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019. Lain 2 luvun 3 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 2019, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 8 luvun 7 §:ää ja 11 luvun 12 §:ää.

Jos ensimmäinen saman lapsen perusteella maksettava vanhempainpäivärahopäivä on ennen 1 päivää huhtikuuta 2019, sovelletaan 31 päivänä maaliskuuta 2019 voimassa olleita tämän lain säännöksiä.

Tämän lain 5 luvun 8 §:n 1 momentissa säädetty rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2014 tammikuussa maksettavien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu. (Uusi)

2.

Laki

takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 8 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 988/2017, seuraavasti:

8 §

Takuueläkkeen määrä

Täysimääräinen takuueläke on 631,69 euroa kuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 35 § sellaisena kuin se on laissa 990/2017, seuraavasti:

35 §

Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 29,16 euroa arkipäivältä, jollei kuntoutujalla muiden tämän lain säännösten nojalla ole oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

4.

Laki

työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (738/2009) 10 a § sellaisena kuin se on laissa 1051/2014 ja
muutetaan 3 ja 4 § sekä 5 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin ne ovat 3 ja 4 § laissa 1051/2014 sekä 5 §:n 1 momentti laissa 87/2016, seuraavasti:

3 §

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja

Työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavan työansiot eivät vaikuta työkyvyttömyyseläkkeen maksamiseen, jos:

1) täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajan työansiot ovat enintään 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta taikka, jos edellä tarkoitettu 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta on vähemmän kuin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukainen täysimääräinen takuueläke, enintään yhtä suuret kuin täysimääräinen takuueläke kuukaudessa; tai

2) osatyökyvyttömyyseläkkeensaajan työansiot ovat enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta taikka, jos edellä tarkoitettu 60 prosenttia keskiansiosta on vähemmän kuin takuueläkkeestä annetun lain 8 §:n 1 momentin mukainen täysimääräinen takuueläke, enintään yhtä suuret kuin täysimääräinen takuueläke kuukaudessa.

4 §

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen jättäminen lepäämään

Jos työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä saava on ansiotyössä ja tästä työstä saadut työansiot ylittävät sekä 3 §:ssä tarkoitetun täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen ansaintarajan kuukaudessa että 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

keskiansiosta, työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen aloitetaan eläkkeensaajan ilmoituksesta uudelleen, kun eläkkeensaaja lopettaa työnteon tai hänen työansionsa vähenevät alle 1 momentissa tarkoitettujen ansaintarajojen.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen työansioiden arvioidaan ylittävän yli vuoden ajan sekä 3 §:ssä tarkoitetun täysimääräisen takuueläkkeen suuruisen ansaintarajan että 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

5 §

Kansaneläkelaitoksen myöntämän työkyvyttömyyseläkkeen ansaintaraja ja eläkkeen jättäminen lepäämään

Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeestä annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan sekä 2 momentin 2 kohdan mukaisen takuueläkkeen maksamiseen ei vaikuta, jos eläkkeensaajan työansiot ovat enintään yhtä suuret kuin 3 §:ssä tarkoitettu täysimääräinen takuueläke kuukaudessa. Jos eläkkeensaaja ansaitsee enemmän kuin 3 §:ssä tarkoitettua täysimääräisen takuueläkkeen verran kuukaudessa, työkyvyttömyyseläkkeen ja takuueläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään eläkkeensaajan ilmoituksesta tai Kansaneläkelaitoksen aloitteesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

5.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 51 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on laissa (1143/2017) seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

51 §

Indeksisidonnaisuus

Edellä 10 §:ssä tarkoitettuja enimmäisasumismenoja tarkistetaan kuitenkin kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin (lokakuu 1951=100) muutosta vastaavasti. Enimmäisasumismenojen 10 §:ssä säädetyt euromäärät vastaavat elinkustannusindeksin lokakuun 2017 pistelukua. Vuotuinen muutos lasketaan elinkustannusindeksin kuluvan vuoden lokakuun ja edellisen vuoden lokakuun pistelukujen mukaan. Enimmäisasumismenoja tarkistetaan ensimmäisen keran elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

6.

Laki

sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1144/2017) voimaantulosäännös, seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2021.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

7.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain (1145/2017) voimaantulosäännös,
seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Sen 19 luvun 1 §:n 5 momentti ja 20 luvun 5 § tulevat kuitenkin voimaan jo 1 päivänä tammikuuta 2018 ja 4 luvun 8 §:n 2 momentti vasta 1 päivänä tammikuuta 2022.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 4.12.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 1 /sd

VASTALAUSE 1

Perustelut

Kannatamme ehdotettuja korotuksia takuueläkkeeseen, nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärään sekä työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen minimiansaintarajan korottamista takuueläkkeen suuruiseksi. Kannatamme myös vähimmäismääräisen sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahan, erityishoitorahan ja kuntoutusrahan korotuksia.

Jätämme mietintöön kuitenkin vastalauseen, koska hallituksen esityksestä poiketen esitämme takuueläkkeen määrää korotettavaksi enemmän, siten että takuueläkkeen määrä olisi 805,52 euroa kuukaudessa vuonna 2019. Toisin sanoen hallituksen esitykseen verrattuna takuueläkkeen korotus kuukaudessa olisi 30 euroa. Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi esitämme myös nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärää korotettavaksi niin, että se säilyisi takuueläkkeen tasoisena.

Lisäksi esitämme, että yleisen asumistuen enimmäisasumismenot tarkistetaan vuokraindeksin eikä tuen saajalle epäoikeudenmukaisemman elinkustannusindeksin mukaisesti. Haluamme myös kiinnittää huomion hallituksen tekemiin perusturvaleikkauksiin ja esitämme, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin perusturvan korjaamiseksi. Katsomme, että pienituloisten ihmisten aseman parantamiseksi hallituksen tulisi valmistella tasokorotukset myös muihin kuin nyt esitettyihin ensisijaisiin etuuksiin, kuten kansaneläkkeeseen sekä työttömyysturvan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen.

Lisäksi edellytämme, että hallitus ryhtyy perhevapaa uudistuksen valmisteluun.

Perusturvaa on parannettava

Hallituksen tekemät kansaneläkeindeksin jäädytykset tarkoittavat, että ilman erillisiä tasokorotuksia perusturvaetuuksien taso jää pysyvästi matalammalle tasolle myös jäädytysten päätyttyä. Lakisääteisessä perusturvan tason arvioinnissa on aiemmin todettu, ettei perusturvan taso riitä kattamaan kohtuullisen vähimmäiskulutuksen menoja. Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on antanut Suomelle huomautuksen perusturvan alhaisesta tasosta vuosina 2015 ja 2017. Hallituksen tekemien leikkausten seurauksena pienituloisten ihmisten toimeentulo on vaikeutunut. Leikkaukset ovat kohdistuneet etenkin työttömiin, lapsiperheisiin ja opiskelijoihin.

Työttömien toimeentuloa on heikennetty hallituskauden aikana mm. lyhentämällä merkittävästi ansiosidonnaisen päivärahan kestoja sekä ottamalla käyttöön ns. työttömyysturvan aktiivimalli. Aktiivimallin leikkuri leikkaa työttömyysturvaa vähintään 32,40 euroa kuukaudessa heiltä, jotka eivät löydä työpaikkaa tai eivät pääse aktiivitoimenpiteisiin mallin ehtojen mukaisesti. Ansiosidonnaisessa turvassa leikkauksen euromäärä on suurempi, prosentteina aina 4,65 %. Heinä—syyskuussa jo 158 000 työttömältä oli leikattu korvauksia, koska aktiivisuusehtoa ei ollut täytetty. Huhti—kesäkuussa heitä oli 151 000. Prosentteina osuus kaikista saajista on jo 39 prosenttia. Katsomme, että on tärkeää tukea ihmisen aktiivisuutta työnhakuun ja koulutukseen, mutta halli-

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 1 /sd

tuksen malli on epäoikeudenmukainen. Se tarkoittaa käytännössä leikkausta myös silloin, kun aktiivisuutta osoittaa, mutta työtä tai aktivointitoimia ei ole tosiasiallisesti saatavilla, tai jos terveydentila ei mahdollista työllistymistä. On väärin leikata perusturvaa ihmisiltä, jotka aktiivisuudestaan huolimatta eivät täytä aktiivimallin kriteereitä.

Mielestämme sosiaaliturvan lähtökohtana on oltava työ sekä ihmisen oman aktiivisuuden, itsensä kehittämisen, kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Pirstaloituvassa työelämässä ihmisen tilanne vaihtelee opiskelun, erilaisten työsuhteiden, yrittäjyyden, perhevapaiden ja mahdollisten työttömyysjaksojen välillä. Siksi on tärkeää, että turvan taso on ennakoitavissa ja elämäntilanteen vaihtuessa ihminen ei kohtaa tarpeetonta byrokratiaa, maksuviiveitä tai kannustinloukkuja.

Ehdotamme sosiaaliturvauudistuksen pohjaksi yleisturvaa, joka on sdp:n esittämä kolmiportainen tukimalli. Siihen ovat oikeutettuja kaikki työnteon muodosta riippumatta aina yrittäjistä apurahansaajiin ja vakituisesti työssäkäyvistä keikkatyöläisiin. Yleisturvan tarkoitus on helpottaa työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovittamista siten, että työ on tekijälleen aina kannattavaa. Yksi yhtenäinen yleistason yleisturva purkaa byrokraloukkuja. Koska turvan taso ja määräytymisperusteet ovat samat erilaisilla syyperusteilla, se ei aiheuta väliinpuotoamisia eikä maksuviiveitä turvan saamisen perusteina olevan syyn vaihtuessa. Tietojärjestelmien yhteensovittamisella syyperusteiden toteamista voidaan automatisoida ja byrokratiaa vähentää. Yleisturvaa rakennetaan yhdessä sitä tukevien palveluiden, työllisyyspalveluiden sekä jatkuvan oppimisen kanssa. Tarveharkintainen ja täydentävä toimeentulotuki sekä kulukorvaukset säilyvät osana sosiaalityötä ja -vakuutusta.

Mielestämme yleisturvan kokonaisuus voidaan toteuttaa vaiheittain vuoteen 2030 mennessä. Ensiaskelaita yleisturvaa kohti voidaan ottaa nopeasti esimerkiksi yhtenäistämällä etuuksien tasoja, niiden perusteena olevia tulokäsitteitä, maksupäiviä ja lapsikorotuksia sekä selkiyttämällä karenssipäivien määräytymistä.

Pienituloisten eläkeläisten toimeentuloa on parannettava

Vaikka pienimpään takuueläkkeeseen on hallituskauden aikana tehty indeksijäädytyksiä kompensoivia tasokorotuksia, on muiden kuin takuueläkettä saavien eläkeläisten asema heikentynyt. Pientä, alle 1 400 euron kuukausieläkettä saavien eläkeläisten taloudellinen tilanne on tämän hallituksen indeksijäädytysten myötä huonontunut kohtuuttomasti. Indeksijäädytysten lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja on nostettu 30 prosentilla ja lääkekorvauksia sekä Kellan matkakorvauksia on heikennetty. Myös asumisen kustannukset ovat hallituskaudella nousseet ja asumisen tuki heikentynyt.

Mielestämme nyt on pikaisesti valmisteltava kansaneläkkeen korotus sekä kokonainen toimenpideohjelma, jossa pienituloisten eläkeläisten asemaa tarkastellaan kokonaisuutena ja esitetään aidosti vaikuttavia toimia pienituloisten eläkeläisten toimeentulon ja arjen parantamiseksi. Esitämme, että kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovittamista muutetaan siten, että pientä eläkettä (alle 1 400 euroa kuukaudessa) saavien toimeentulo paranee ensi vuonna 30 eurolla kuukaudessa. Lisäksi takuueläkettä tulee korottaa 21 euroa kuussa, jolloin sekin nousee yhdessä hallituksen esittämän korotuksen kanssa 30 eurolla kuukaudessa. Näiden muutosten lisäksi etuuksien indeksijää-

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 1 /sd

dytykset on peruttava, jolloin nekin parantavat eläkeläisten toimeentuloa ja verotus kevenisi pieni- ja keskituloisilta eläkeläisiltä. Pidemmällä aikavälillä tulee tehdä julkisen talouden raameissa 100 euron nettokorotus pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon.

Asumistukea on vahvistettava

Hallitus aikoo leikata yleisen asumistuen tasoa jatkamalla asumistukea myönnettäessä hyväksyttävien enimmäisasumismenojen jäädyttämistä. Hallitus on jäädyttänyt menot vuoden 2015 tasolle vuosien 2016—2018 budjeteissa. Lisäksi hallitus on alentanut enimmäisasumismenoja kuntaryhmissä 3 ja 4. Kuluvana vuonna hallitus on lisäksi sitonut enimmäisasumismenot elinkustannusindeksiin sen sijaan, että menot seuraisivat vuokrat indeksiä.

Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Asumistuen heikentäminen ja enimmäisasumismenojen jäädyttäminen tarkoittavat yhä useamman ihmisen omavastuusuuden kasvamista. Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen. Jo aiemmat hallituksen päätökset ovat lisänneet toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotuen pitkäaikainen käyttö lisää ihmisten köyhyyttä ja on kannustinloukkujen purkamista ajatellen väärä ratkaisu. Yhteiskuntapoliittisesti kestävämpi ratkaisu on ensisijaisten etuuksien hyvä taso, jolloin viimesijainen toimeentulotuki vastaa pääsääntöisesti akuutteihin taloudellisen tuen tarpeisiin. Toisaalta, kun perustoimeentulotuen maksatus on siirretty vuoden 2017 alusta kunnista Kelaan, on tuen saajien asema osittain heikentynyt mm. asumiskustannusten huomioimisen kiristyneiden tulkintojen vuoksi. Pidämme tärkeänä tavoitteena asumiskustannusten nousun hillitsemistä, mutta mielestämme on väärin tavoitella sitä heikentämällä etuuden saajien arkista toimeentuloa.

Haluamme kehittää asuntopolitiikkaa ja asumisen tukijärjestelmiä suunnitelmallisesti osana kestävä yhteiskuntaa. Esitämme, että asumistuen enimmäisasumismenot sidotaan jatkossakin vuokrat indeksiin elinkustannusindeksin sijaan ja että enimmäisasumismenoa ei jäädytetä.

Perhevapaauudistus on käynnistettävä

Hallituksen päätös pidentää adoptioperheiden, yksinhuoltajien ja monikkoperheiden käytettävissä olevia vanhempainrahakausia on tasa-arvoteko perheiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta. Samoin vähimmäistasoisten vanhemmuuden päivärahojen nostaminen on tärkeä teko. Nämä toimet jäävät kuitenkin marginaalisiksi, kun tarve olisi laajemmalle vanhempainvapaiden ja -etuuksien remontille. Edellytämme, että hallitus ryhtyy pikaisesti valmistelemaan perhevapaauudistusta. Tarjoamme tähän työhön pohjaksi omaa perhevapaamalliamme, jonka ytimessä ovat yksilölliset ja joustavat vapaat kaikille perheille, naisten työurien tukeminen, paremmat mahdollisuudet isille lasten hoitoon ja mahdollisuus siirtää etuuksia myös muille kuin lapsen vanhemmille tilanteen ja perheen tarpeen mukaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 1 /sd

että 1., 4., 6. ja 7. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 8 § muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että 3. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 35 § muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että 5. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 51 §:n 3 momentti muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että hyväksytään kolme lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotukset

2. lakiehdotus

8 §

Takuueläkkeen määrä

Täysimääräinen takuueläke on 648,63 euroa kuukaudessa.

3. lakiehdotus

35 §

Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 29,94 euroa arkipäivältä, jollei kuntoutujalla muiden tämän lain säännösten nojalla ole oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

5. lakiehdotus

51 §

Indeksisidonnaisuus

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 1 /sd

Edellä 10 §:ssä tarkoitettuja enimmäisasumismenoja tarkistetaan kuitenkin vuosittain yleisessä vuokratasossa tapahtunutta muutosta vastaavasti. Enimmäisasumismenot sidotaan vuokratason kehitystä kuvaavaan Tilastokeskuksen vahvistamaan koko maata ja kaikkia vuokra-asuntoja koskevaan vuositason vuokraindeksiin, jonka pisteluku vuonna 2010 oli 100, siten että 10 §:ssä säädetyt euromäärät vastaavat vuoden 2019 vuokraindeksin pistelukua.

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti korotukset kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin, kuten kansaneläkkeeseen sekä työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa viipymättä sosiaaliturvan uudistamisen tavoitteina sosiaaliturvan ja työtulojen yhteensovituksen helpottaminen, byrokratian keventäminen ja etuuksien yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen, turvan toimeenpanon sujuvoittaminen ja köyhyyden vähentäminen.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin perhevapaauudistuksen toteuttamiseksi. Uudistuksen on lisättävä perhevapaiden joustavuutta perheiden ja lasten ehdoilla, tarjottava isille paremmat mahdollisuudet lasten hoitoon ja parannettava tasa-arvoa työelämässä.*

Helsingissä 4.12.2018

Anneli Kiljunen sd
Kristiina Salonen sd
Krista Kiuru sd

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 2 /ps

VASTALAUSE 2

Perustelut

Esityksen keskeisten ehdotusten myötä takuueläkkeen määrää korotettaisiin, sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäismäärisiä päivärahoja korotettaisiin, sairausvakuutuslain mukaisiin vanhempainpäivärahoihin esitetään muutoksia lapsiperheiden aseman parantamiseksi ja sairausvakuutuslain mukaisten lääkekorvausten vuosiomavastuusuutta alennettaisiin. Tällaiset ehdotukset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Katson kuitenkin, että esitys sellaisenaan ja valiokunnan mietinnön mukaisena ei ole hyväksyttävissä. Kiinnitän huomiota seuraaviin asioihin:

Lääkekustannukset

Perussuomalaiset kantaa huolta vähävaraisten asemasta ja katsoo, että lääkekustannusten kasvua olisi hillittävä. Lääkkeistä aiheutuvat kustannukset erityisesti pienituloisimmille, työttömille ja eläkeläisille ovat merkittävä kuluerä kokonaistoimeentuloa ajatellen.

Esityksessä on ehdotettu muutoksia alkuomavastuuta koskien tilanteeseen, jossa kustannusten yhteismäärä ylittää 576,60 euroa (vuosiomavastuu), jolloin vakuutetulla on oikeus lisäkorvaukseen (1. lakiehdotuksen 8 §). Katsomme, että nämä ehdotukset eivät ole riittäviä vähävaraisten lääkkeitä tarvitsevien henkilöiden tilanteen parantamiseksi.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriön tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, millä keinoin varmistettaisiin, että vähävaraisetkin pystyvät tosiasiallisesti hankkimaan tarvitsemansa lääkkeet. Esitän tätä koskevan lausumaehdotuksen (*Vastalauseen lausumaehdotus 1*).

Takuueläke

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että eläkeläisköyhyys on vakava ongelma. Pienituloisten eläkeläisten tulot menevät lähes kaikki kotimaiseen kulutukseen eli kiertoon. Hallituksen esityksessä pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentuloa ehdotetaan parannettavaksi takuueläkettä korottamalla. Ehdotuksen mukaan täysimääräisen takuueläkkeen lainmukaista määrää korotettaisiin 631,69 euroon vuoden 2019 alusta lukien. Nykyinen täysimääräisen takuueläkkeen määrä on 624,24 euroa kuukaudessa.

Tämän huomioiden katsomme, että takuueläkkeen määrää koskevat ehdotukset ovat oikeansuuntaisia, mutta pelkät nimelliset takuueläkkeen nostot eivät riitä. Perussuomalaiset pitää kohtuuttomana liian vähäistä etuuksien korotusta kohderyhmälle, joka on tätä maata rakentanut ja edelleen on Suomen pienituloisimpien joukossa. Ehdotan tätä koskevaa lausumaa (*Vastalauseen lausumaehdotus 2*).

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 2 /ps

että 2.—7. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 5 luvun 8 §:ään lisätään uusi 2 momentti, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että hyväksytään kaksi lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

8 §

Vuosiomavastuu ja oikeus lisäkorvaukseen

(1 mom. kuten StVM)

Vuosiomavastuuta vähennetään pienituloisille henkilöille summalla, jonka suuruus vahvistetaan erikseen valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 2 mom.)

Vastalauseen lausumaehdotukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta jatkossa lääkkeiden vuosiomavastuuta vähennetään pienituloisille henkilöille summalla, jonka suuruus vahvistetaan erikseen valtioneuvoston asetuksella.

Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin eri keinojen käyttöönottamiseksi sen varmistamiseksi, että eläkeläisten toimeentulo säilyy riittävällä tasolla.

Helsingissä 4.12.2018

Arja Juvonen ps

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 3 /vihr

VASTALAUSE 3

Perustelut

Suomessa perusturva ei tällä hetkellä riitä elämiseen. Etuuskien ostovoima heikkenee vuosi vuodelta hintojen noustessa, ja lapsiperheiden köyhyys on kasvanut. Jopa Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on useaan otteeseen antanut Suomelle moitteet sosiaaliturvan vähimmäisetuuskien liian pienestä tasosta. Istuvan hallituksen leikkaukset ovat osuneet erityisen kiipeästi pienituloisiin ja perusturvan varassa eläviin.

Vihreiden mielestä perusturvan varassa eläville tarvitaan välitöntä apua. Vihreät esittää vähimmäispäivärahoihin 50 euron kuukausittaista tasokorotusta. Tämä korotus kattaisi kaikki Sipilän hallituksen tekemät leikkaukset ja nostaisi turvan tasoa selvästi.

Eläkeläisten toimeentuloa on koeteltu kuluneella hallituskaudella useampaan otteeseen. Tällä hallituskaudella eläkeläisten ostovoimaa on heikennetty monin tavoin: kansaneläkeindeksiä on leikattu ja jäädytetty, terveydenhuollon asiakasmaksuja on korotettu, matkakorvauksia on alennettu ja lääkekorvauksien omavastuuta on nostettu. Kansaneläkeindeksiin tehdyt heikennykset vaikuttavat suoraan ostovoimaan, koska etuudet eivät enää seuraa hintakehitystä.

Tässä kehityksessä kaikkein heikoimmassa asemassa ovat pienituloiset eläkeläiset. Heistä etenkin takuueläkkeen varassa olevat, eli ne kaikkein pienituloisimmat, ovat kärsineet eniten hallituksen leikkauksista. Huomionarvoista on, että Suomen eläkeläisistä joka viides ansaitsee vähemmän kuin 1 000 euroa. Keskimäärin suomalainen eläkeläinen nostaa eläkettä 1 656 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeeseen tarvitaan selvä tasokorotus, sillä tehdyt korotukset takuueläkkeeseen eivät kata kaikkia tehtyjä leikkauksia. Tasokorotus parantaa eläkeläisten ostovoimaa ja osaltaan torjuu köyhyyttä.

Asumisen kalleus on etenkin suurissa kaupungeissa työttömyyden ohella merkittävin köyhyyttä aiheuttava syy. Asumistuen saajista useat ovat myös toimeentulotuen saajia.

Hallituksen linjaus siirtää asumistuki vuokratasoindeksistä elinkustannusindeksiin on leikkaus, joka osuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin. Elinkustannusindeksi kehittyi vuokratasoindeksiä hitaammin etenkin suurilla kaupunkiseuduilla.

Vihreiden mielestä asumistuen kustannusmenoja voidaan vähentää lisäämällä edullista vuokra-asuntotuotantoa riittävästi. Hallituksen toimet vaikeuttavat asumistukea saavien ihmisten työn perässä muuttamista, kun asumisen hinta nousee yksilölle entisestään ja kannustin työn perässä muuttamiseen heikkenee. Valtioneuvoston selvityksen mukaan asumistuen leikkaus nostaa toimeentulotukimenoja 11,6 miljoonaa euroa sekä osaltaan lisää kannustinloukkuja.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 3 /vihr

että 3., 4., 6. ja 7. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 11 luvun 7 § muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 8 § muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että 5. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 51 §:n 3 momentti muutettuna. (Vastalauseen muutosehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

7 §

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä

Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä erityishoitorahan vähimmäismäärä on 27,88 euroa arkipäivältä. Tätä rahamäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään. Päivärahan vähimmäismäärää koskeva rahamäärä vastaa sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 2010 tammikuussa maksettujen kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

2. lakiehdotus

8 §

Takuueläkkeen määrä

Täysimääräinen takuueläke on 672,69 euroa kuukaudessa.

5. lakiehdotus

51 §

Indeksisidonnaisuus

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 3 /vihr

Enimmäisasumismenot sidotaan vuokratason kehitystä kuvaavaan Tilastokeskuksen vahvistamaan koko maata ja kaikkia vuokra-asuntoja koskevaan vuositason vuokraindeksiin, jonka pisteluku vuonna 2010 oli 100, siten että 10 §:ssä säädetyt euromäärät vastaavat vuoden 2018 vuokraindeksin pistelukua. Enimmäisasumismenoja tarkistetaan ensimmäisen kerran vuokraindeksin muutosta vastaavasti vuoden 2019 alusta.

Helsingissä 4.12.2018

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 4 /vas

VASTALAUSE 4

Perustelut

Takuueläkettä korotettava ja indeksileikkauksista luovuttava

Ehdotan Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin mukaisesti takuueläkettä korotettavaksi 50 eurolla kuussa (takuueläkkeen korotus 41 euroa suhteessa hallituksen budjettiesitykseen, johon sisältyy 9 euron korotus). Vasemmistoliiton mallissa korotukset toteutetaan siten, että KEL-indeksin palauttamisen lisäksi takuueläkkeeseen on tehtävä 14,67 euron tasokorotus.

Ehdotukseni mukaan takuueläkettä korotettaisiin 825,27 euroon. Tämä toteutuu, kun täysimääräisen takuueläkkeen määrä korotetaan 641,88 euroon ja hallituskauden indeksileikkaukset perutaan niin, että KEL-pisteluku on 1674, kuten Vasemmistoliitto on ehdottanut kansaneläkeindeksiä koskevan hallituksen esityksen (HE 160/2018 vp) käsittelyn yhteydessä. Mikäli vastaava muutos haluttaisiin saavuttaa hallituksen esittämän pisteluvun tilanteessa, tulisi laissa mainitun takuueläkkeen määrä olla 664,50 euroa.

Yleisen asumistuki vastaamaan vuokratason kehitystä ja vuokratulokseen palauttaminen

Ehdotan Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetin mukaisesti, että yleisen asumistuen enimmäisasumismenot sidotaan takaisin vuokratulokseen ja niihin tehdään indeksin mukaiset korotukset vuosien 2016—2019 osalta. Asumistuen ns. suojaosa korotetaan 300:sta 500 euroon kuukaudessa. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen vaatii perhevapaauudistusta

Nykyinen vanhempainvapaamalli ei täytä sille asetettuja tavoitteita lasten hyvinvoinnin ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä. Naiset käyttävät valtaosan sekä vanhempainvapaasta että hoitovapaasta. Isien osuus on alle kymmenen prosenttia.

Vasemmistoliiton esittämässä mallissa nykyiset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat päivitetäisiin 18 kuukauden vanhempainvapaaksi. Vapaa jaettaisiin kolmeen kuuden kuukauden jaksoon, joista yhden käyttäisi äiti, yhden vanhemmat jakaisivat keskenään ja yhden käyttäisi isä.

Samaa sukupuolta oleville vanhemmille vapaa jaettaisiin samoin kuin eri sukupuolta oleville. Yksinhuoltaja saisi täydet 18 kuukautta. Vapaaajaksoja voisi käyttää lapsen kolmivuotispäivään saakka. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että 1. ja 3.—7. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 4 /vas

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 8 § muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että hyväksytään kaksi lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotukset

2. lakiehdotus

8 §

Takuueläkkeen määrä

Täysimääräinen takuueläke on 664,50 euroa kuukaudessa.

Vastalauseen lausumaehdotukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uudistuksen vanhempainvapaajärjestelmäksi, jolla molemmille vanhemmille tarjottavat vanhempainvapaajaksot jaetaan kolmeen eri osaan, joista yhden käyttäisi toinen vanhempi, yhden vanhemmat jakaisivat keskenään ja yhden käyttäisi toinen vanhempi.

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla yleisen asumistuen enimmäisasumismenot sidotaan takaisin vuokraan indeksiin ja niihin tehdään indeksin mukaiset korotukset vuosien 2016—2019 osalta

Helsingissä 4.12.2018

Aino-Kaisa Pekonen vas

Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 5 /r

VASTALAUSE 5

Perustelut

Takuueläke takaa nykyisellään 775,27 euron vähimmäiseläkkeen kuukaudessa Suomessa asuville henkilöille. Takuueläkkeen määrä on takuueläkkeestä annetun lain mukaan tällä hetkellä 624,24 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeen varassa olevat eläkeläiset kuuluvat yhteiskuntamme kaikkein vaikeimmassa asemassa oleviin. Vuoden 2019 talousarviossa hallitus ehdottaa takuueläkkeen korotusta 9 eurolla kuussa. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä tällainen korotus ei riitä. Me haluamme korottaa takuueläkettä vielä 10 eurolla kuukaudessa hallituksen ehdottaman korotuksen lisäksi. Ehdotamme tämän vuoksi 11 miljoonaa euroa lisää kyseiselle momentille.

Ehdotamme myös kansaneläkkeen korottamista. Toimenpide kohdistuisi niihin eläkeläisiin, joita takuueläkkeen nosto ei koske, mutta jotka kuitenkin elävät hyvin pienillä eläketuloilla. Korotus vastaa puuttuvaa 0,9 prosentin indeksikorotusta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kansaneläke jätettäisiin hallituksen vuodelle 2019 kaavaileman tulonsiirtoja ja sosiaalietuuksia koskevan indeksin jäädytyksen ulkopuolelle. Ehdotamme tämän vuoksi 76 miljoonaa euroa lisää kyseiselle momentille.

Suomessa myös lapsiköyhyys on kasvussa. Samanaikaisesti kun yleinen tulotaso on noussut, lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. Vähävaraisissa perheissä asuvien lasten määrä on lähes kolminkertaistunut 20 vuodessa.

Lapsiköyhyys on tavallisinta perheissä, joissa on ainoastaan yksi huoltaja. Noin 20 % kaikista perheistä on yksinhuoltajaperheitä, ja enemmistössä näistä, 86 %:ssa, huoltajana on äiti. Nykyään 20 % yksinhuoltajaperheistä on pienituloisia, kun taas 1990-luvun puolivälissä osuus oli noin 10 %. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että kahden huoltajan perheistä 7 % kuuluu pienituloisten ryhmään. Syynä yksinhuoltajien pienituloisuuteen on sekä työttömyys että tulonsiirtojen indeksijäädytys.

Universaalit edut ja palvelut ovat perusta lapsiperheiden köyhyyden torjunnassa. Haluamme parantaa yksinhuoltajien tilannetta osoittamalla 17 miljoonaa euroa lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että 1. ja 3.—7. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 8 § muutettuna, (Vastalauseen muutosehdotukset)

että hyväksytään kaksi lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

**Valiokunnan mietintö StVM 19/2018 vp
Vastalause 5 /r**

Vastalauseen muutosehdotukset

2. lakiehdotus

8 §

Takuueläkkeen määrä

Täysimääräinen takuueläke on 641,69 euroa kuukaudessa.

Vastalauseen lausumaehdotukset

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen lapsilisän yksinhuoltajalisän korottamiseksi 64,30 euroon.

Eduskunta edellyttää, että kansaneläke jätetään hallituksen vuodelle 2019 kaavaileman tulonsiirtoja ja sosiaalietuuksia koskevan indeksin jäädytyksen ulkopuolelle.

Helsingissä 4.12.2018

Veronica Rehn-Kivi r